

Slutrapport för ”Höjeåstråket – natur och friluftsliv i Höje ås dalgång”

Ur förordningen (2003:598) om statligt bidrag till lokala naturvårdsprojekt:

10 § En kommun som beviljats bidrag skall efter att projektet har genomförts upprätta en slutrapport och lämna in den till länsstyrelsen. I slutrapporten skall redovisas

- 1. projektets initiala och långsiktiga effekter från naturvårdssynpunkt,*
- 2. hur de villkor som angetts i bidragsbeslutet har uppfyllts,*
- 3. kostnaden för varje åtgärd som omfattas av projektet och*
- 4. hur den återstående uppföljningen och utvärderingen av projektet är avsedd att genomföras.*

Projektets namn:

Projektets namn: *Höjeåstråket – natur och friluftsliv i Höje ås dalgång*

Kontaktperson på kommunen: Emilie Björling, Cecilia Backe

Telefon: 046-356850, 355890

E-postadress: emilie.bjorling@lund.se, cecilia.backe@lund.se

Genomförande.

Syfte med projektet samt åtgärder som beviljats bidrag

Övergripande syfte har varit att utveckla naturvärdena och rekreativsmöjligheterna längs nedre delen av Höje å dalgång, från Staffanstorp, via Lund till Lomma. Åtgärderna som planerats/utförts grundar sig på förslag i den av de tre kommunerna gemensamt framtagna landskapsvårdsplanen för Höje å (Ekologgruppen 2007) och omfattar anläggning av nya gångstråk längs Höje å, samt restaurering av meanderslingor och betesmarker längs ån.

Genomförda åtgärder

Anläggningsarbete har utförts i de delar där man funnit intresserade markägare samt på de delar där kommunerna är markägare. Vad gäller vandringsstråk har två separata vandrings slingor på sammanlagt ca 5.5 km anlagts.

En vandringssträcka vid Flackarp (i ansökan benämnd R3) har anlagts under vintern 2009. Stråket har knutits samman genom en nyanlagd bro vid Källby reningsverk med den stig som redan finns etablerad i Lund, på åns norra sida. Den nyanlagda sträckan gör att man kan gå sammanlagt drygt fyra km, men också välja att gå två rundor om vardera ca två km. Vid Källby reningsverksdammarna, som är mycket välbesökta för fågelskådning, har ett fågeltorn uppförts. Tornet står vid en upphöjd plattform som är tillgänglighetsanpassad med bord och bänkar. Lunds kommun kommer att sätta upp informationstavlor om fågellivet vid dammarna. Inom projektet har även en tillgänglighetsanpassad plattform anlagts vid Källbymölla, med utsikt över ån och betesmarken invid ån. På den norra sidan är delar av stråket anpassade för att man ska kunna ta sig fram med rullstol eller permobil. På den södra sidan har det dock ansetts svårt, och inom ramen för detta projekt för dyrt, att tillgänglighetsanpassa gångstråket. Den nyanlagda sträckan, på södra sidan om ån, är anlagd som en beträda (insått gräs som klipps flera gånger under växtsäsongen) i kanten av åkermark. På en kortare sträcka går stråket genom en betesmark där vinkelgenomgångar i staketet är uppförda. Även en spång över ett dike har iordningställt för att öka tillgängligheten. Vandringssträckan har markerats med skyltar och informationsskyltar om stråket har placerats på strategiska ställen utmed ån.

Åtgärderna som genomförts inom etapp R3, mellan Värpinge och St Lars området, öppnar upp för möjlighet att gå en trevlig och varierad slinga på bägge sidor om ån. Slingan används redan mycket flitigt. En invigning av stråket hölls den 20 maj med vandring och demonstration av bottendjurprovtagning. För beträdorna har avtal tecknats mot markersättning med berörd markägare. För framtida skötsel av stråken svarar Lunds och Staffanstorps kommun tillsammans.

Endast delar av rekreativstråk R1A har kunnat anläggas. Vid Habo dammar i Lomma kommun har området tillgänglighetsanpassats. Vandringsstigar runt Habodammar har skapats och belagts med material som möjliggör framkomlighet med rullstol eller liknande. Ett antal tillgänglighetsanpassade rastplatser har iordningställt. En tillgänglig brygga och en fågelplattform (för bland annat fågelskådning) har också byggts vid dammarna liksom en nyanlagd parkeringsplats i områdets västra gräns. En ny bro över inloppet från Höje å norra gren har uppförts.

Sträckan från Lomma till Habodammar, som utförts som en beträda, ger ett tillgängligt och attraktivt gångstråk och tillsammans med de kvalitetshöjande åtgärderna kring dammarna blir detta säkert ett mycket uppskattat rekreativområde. Habogård som ligger i direkt anslutning till dammarna har nyligen renoverats och erbjuder lokaler för verksamheter som kräver särskilt god tillgänglighet.

Upprensning och urgrävning har skett av en ca 780 m lång meandrande sträcka av Höje å inom fastigheterna Värpinge 15:1, 15:4 i Lunds kommun samt Trolleberg 1:1 i Staffanstorps kommun. Arbetet utfördes under hösten 2010. Miljödomstolen har i beslut 2010-05-20 gett tillstånd till utförandet. Ett reglerbart dämme har anlagts i befintlig åfåra strax nedströms förgreningspunkten till de båda åfårorna för att omleda ett delflöde (50-90%) i Höje å till den återställda åsträckan. Beträffande kanalen är avsikten att denna skall finnas kvar i sitt nuvarande skick och fortsatt avbörda en del av vattenflödet (se figur 1 nedan). En 5 – 10 m förbindelse mellan de båda åfårorna

fylls igen. Två valvbroar, en över den återställda åsträckan och en över befintlig åfåra, har anlagts. Valvbroarna har försetts med erosionskydd i form av spontad strandbrink vilket har fördyrat projektet med totalt 160 000 kr.

Restaureringen består i att inom fastigheterna Värpinge 15:1, 15:4 samt Trolleberg 1:1 restaurera en äldre, meandrande åfåra nere i ådalen (norra grenen). Vidare att leda om merparten (50-90 %) av åns vattenflöde från den rätade kanal (södra grenen) där det rinner idag, till den restaurerade fåran.

Godkända ändringar

Ändringsbeslut 2009-01-30 (501-12682-06): Länsstyrelsen godkände ändring i projektets åtgärder vilket bland annat innebar minskad sträcka vandringsstråk till 16 km.

Tilläggsbeslut 2009-04-29: Ytterligare medel tilldelades projektet, max 105 000 kr för ytterligare tillgänglighetsanpassning i området vid Habodammar.

Tilläggsbeslut 2010-02-25: Länsstyrelsen godkände att planerade vandringsstråk minskas till totalt 5,5 km och att åtgärder vid tre av fem planerade delsträckor av gångstråket stryks. Motiv för ändringen var svagt intresse från privata markägare för anläggande av vandringsstråk. Även restaurering av betesmark vid Trolleberg stryks. Uppförande av både fågelplattform och fågeltorn skall utföras i något av de planerade områdena i enlighet med tilläggsbeslut 2009-04-29. Bidragsbeloppet är oförändrat.

Tilläggsbeslut 2010-06-10: Projektet får förlängning, slutfört och avrapporterat senast 31 oktober 2010.

Tilläggsbeslut 2010-09-23: Projektet får förlängning, slutfört och avrapporterat senast 31 december 2010.

Effekter från naturvårdssynpunkt

Åtgärd	Typ av åtgärd	Genomförd i sin helhet (ja/nej/delvis)	Resultat/mätbara effekter av åtgärden	Långsiktiga effekter
1	Gångstråk	Ja (efter ändringsbeslut)	Ca 5.5 km vandringsstråk har anlagts vid två platser inom Höje å avrinningsområde, dels vid Habo dammar (1,7 km) i Lomma kommun och dels vid Flackarp (3,9 km) i Staffanstorps och Lunds kommuner. Vid Habo dammar i Lomma kommun har ca 1,1 km av gångstråken	Ökat antal personer som får tillgång till attraktiva strövområden, vilket kan förbättra folkhälsan på lång sikt. Delar av stråken och anläggningarna har tillgänglighetsanpassats vilket ökar möjligheten till rekreation för funktionshindrade.

			<p>tillgänglighetsanpassats och en tillgänglig brygga har byggts samt två rastplatser och en fågelplattform. En ny p-plats och skyltar finns placerade vid Habo dammar.</p> <p>En bro över Höje å har uppförts vid Källby reningsverksdammar. Två Stättor/ genomgångar har ordnats genom staket i betesmark. Ett fågeltorn har uppförts vid Källby reningsverksdammar. En spång över dike har anlagts. En tillgänglighetsanpassad utkiksplats har uppförts vid ån vid Källbymölla. Informationsskyltar samt ledmarkering är uppsatta.</p>	
2	Meandring	Ja	<p>En ca 790 m lång sträcka av Höje å vid Trolleberg har restaurerats genom rensning och nygrävning så att ån nu tar en längre väg och bromsar vattenflödet, vilket bidrar till reduktion av bland annat närsalter (se vidare bifogad konsekvensbeskrivning samt miljödom).</p>	<p>Jämfört med ett bibehållande av dagens situation (nollalternativet) innebär ett genomförande av årestaureringen sannolikt en mindre nedsättning av naturvärdena i den södra grenen till följd av det minskade vattenflödet i denna. Samtidigt innebär restaureringen att ådalen på den aktuella sträckan berikas med en ny vattenmiljö (norra grenen) som blir mer varierad än dagens rätade kanal med avseende på strömförhållanden, botten-substrat, släntlutning, temporära intilliggande vattensamlingar med mera. Sammantaget bedöms därmed att ett genomförande av de föreslagna åtgärderna innebär avsevärt förbättrade förutsättningar för tillkomsten av ett rikt växt- och djurliv i och intill ån jämfört med nollalternativet (bibehållande av dagens</p>

				förhållanden). Även med avseende på landskapsbild, kulturmiljö, rekreation, hydromorfologi och vattenkvalitet bedöms ett genomförande av restaureringen ge en mer eller mindre stor positiv effekt jämfört med nollalternativet. Projektet bedöms därmed även bidra till uppnåendet av vattendirektivets målsättning om god vattenstatus i Höje å.
3	bete	nej		

Motiveringar till ej eller delvis genomförda åtgärder

Specificera motivering per åtgärd.

Åtgärd 1 (ändrad sträcka): Ett intensivt arbete med att hitta intresserade markägare för att kunna färdigställa de från början planerade 24 km vandringsstråk har pågått. Flera olika orsaker har gjort att sträckan för genomförande har minskat till 5,5 km. Bland annat är många markägare skeptiska till att släppa in allmänheten på sina marker med rädsla för skadegörelse på gröda och djur samt nedskräpning. Ett annat argument har varit att kommunerna inte tar ansvar för tätorternas dagvattenproblematik vilket då påverkar odlingsmarker med ökande översvämningsepisoder. Ytterligare ett argument till att markägare är negativa till vandringsstråken är störning av fältvilt/jakt.

Åtgärd 3 har inte kunnat genomföras då markägare ej varit positiv till utökat bete i området.

Fotodokumentation

Karta över nyanlagd stig vid Flackarp.

Nyanlagd bro över Höje å samt trappa ner till bron från södra sidan vid Källby, Lund.

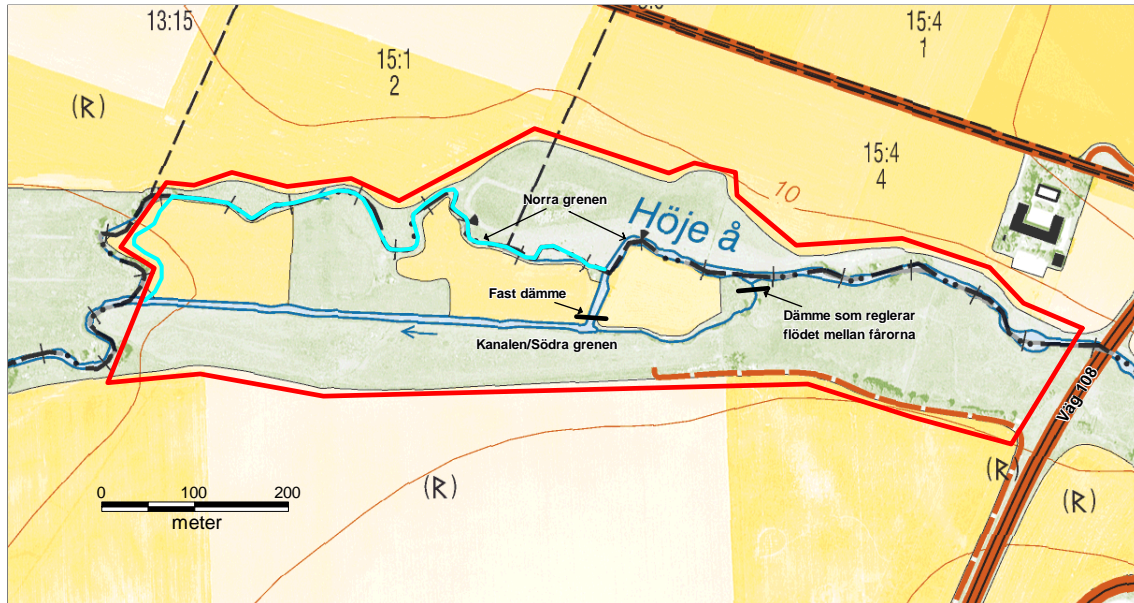
Fågeltorn vid Källby

Karta över stigar samt sifferbeteckning som representerar olika åtgärder som utförts vid dammarna, såsom utsiktsplattform (3), brygga (2), rastplats (1) och parkering (9).

Brygga vid Habo dammar (2)

Karta över det område som meandringen vid Trolleberg omfattar. Området utgörs av ån och den omgivande ådalen inom röd gränslinje. Ljusblå linje = sträcka aktuell för restaurering.

Bilder från platsen där meandringen utförs, vid Trolleberg. Översta bilden är från området före grävningensarbetet men inte från samma punkt som nedersta bilden som illustrerar den "nya" åfåran.

Villkor i beslutet och hur dessa har uppfyllts

Villkor i beslut	Uppfyllande
1) medel får enbart användas för de ändamål som ansökan avser.	Det föreligger inga ytterligare avvikelser eller ändringar, utöver ovan angivna godkända ändringar. Projektet har uppfyllt villkor i beslut och medel har endast använts till åtgärder som anges i ansökan.
2a) Vård och förvaltning: Färdigställande av totalt 5,5 km vandringsstråk fördelat på två platser med anläggning av stigar, en bro över Höje å samt spång över dike, stättor, rastplatser, fågeltorn, fågelplattform, brygga, skyltar samt parkeringsyta vid Habogård. Tillgänglighetsanpassade stigar anläggs vid Habodammar (tilläggsbeslut 2010-02-25).	Ca 5.5 km vandringsstigar har iordningsställts, dels vid Flackarp (R3) och vid Habodammar med förbindelse till Lomma tätort (del av R1). Tillgänglighetsanpassade stigar har iordningsställts vid Habo dammar. Vid dammarna har även en utkiksplattform för fågelskådning iordningsställts, rastplatser, en tillgänglighetsanpassad brygga, skyltar, p-plats mm anlagts. Vid Flackarpsstråket har ett fågeltorn uppförts, bro över ån, spång över ett dike och stättor/genomgångar, en tillgänglighetsanpassad plattform vid ån mm anlagts.
2b) Restaurering: Färdigställd meandring av 790 m åfåra.	Beslut om tillstånd för genomförande lämnades av Växjö tingsrätt 2010-05-20. Rensning/urgrävning på en sträcka om ca 780 m har utförts under hösten 2010. Förlängning av projektiden har beviljats av Länsstyrelsen till den 31 december 2010.
3) Årsrapport	JA
4) Uppföljning av utförda åtgärder	Alla utförda åtgärder är slutbesiktigade och godkända av projektet. Invigning av Flackarpsstråket (R3) och den nya gångbron över ån skedde 2010-05-20.
5) Slutrapport	Avser denna rapport. Uppskov till den 31 december 2010 är beviljat från Länsstyrelsen (501-12682-06)
6) Medfinansiering framgår	Vid upprepade tillfällen har ”poster” samt informationsblad presenterats i olika forum. Det har tydligt redogjorts för medfinansierarna i projektet.
7) Slutfört 31 december 2010	Uppskov till den 31 december 2010 är beviljat från Länsstyrelsen (501-12682-06)

Ekonomi

Kostnad för varje genomförd åtgärd som erhållit bidrag.

Åtgärd nummer		Budgeterad total kostnad (kr)	Utfall total kostnad (kr)
1	Anläggning vandringsstråk	1 083 000	1 199 258
2	Meandring av vattendraget	1 276 000	1 222 191
3	Restaurering betesmarker	6 000	6 000
	Summa	2 365 000	2 427 449
		Summa bidrag enligt beslut (kr) 1 182 500	

Projektets kostnader uppdelat på olika poster

Instruktion: Ange totalkostnaden för de åtgärder som erhållit bidrag uppdelat på olika kostnadsposter. Behövs fler/andra kostnadsposter lägg till dessa.

	Kostnad (kr)
Arbetskostnad	Ej inkluderad
Köpta tjänster*	2 427 449
varav miljödom	289 442
varav planering/ projektering	499 828
varav entreprenad	1 540 283
Markintrångsersättning	76 550
Avgifter (div. bygglov, dispenser)	8 400
Skyltar	12 945
Summa:	2 427 449
* planering/projektering/förhandling/utredning, framtagande av miljödomstolsansökan, entreprenad	
Obs! Kostnader för tidsåtgång för tjänstemännen i de olika kommunerna är ej medräknade i kostnadsredovisningen.	

Finansiering

Finansiär	Namn	Medfinansiering, kr
Kommun	Staffanstorp	226 275
	Lomma	261 275
	Lund	659 950
Privatpersoner		
Företag		
Stiftelser	Habostiftelsen	35 000
Fonder		
Ideell organisation		
Annan (ange vilken)		
Staten (utöver sökt bidrag)		
Statligt bidrag till lokala naturvårdsprojekt	Ursprunglig	1 077 500
	Tillägg	105 000
Summa:		2 365 000

Har flera aktörer varit delaktiga i projektet?

Ja	Nej
x	

Om ja, hur har denna samverkan gått till?

Samarbetsprojekt mellan Staffanstorps kommun, Lomma kommun och Lunds kommun samt Habo stiftelsen. Enskilda markägare, Lunds handikappråd, föreningar (t.ex. lokala naturskyddsföreningar) och dikningsföretag har deltagit i delar av projektet.

Hur kommer projektets återstående uppföljning och utvärdering att gå till?

För beträdorna har avtal tecknats mot markersättning med berörd markägare. För framtida skötsel av stråken svarar Lunds och Staffanstorps kommun vad gäller R3 och för R1 (vid Habo dammar) ansvarar Lomma kommun i samarbete med Habostiftelsen. De anlagda gångstråken kommer att underhållas och utvecklas genom kommunernas förvaltning. Besöksräkningar kommer att utföras vid Flackarpsstråket och eventuellt enkätundersökning av vad brukarna tycker om stråken.

Meandringen i Trolleberg kommer att underhållas och skötas vid behov av kommunerna.

Miljömål

Vilket/vilka *huvudsakliga* miljömål har projektet medverkat till att uppnå? Ange med kryss i tabellen.

Miljömål	
Begränsad klimatpåverkan	
Frisk luft	
Bara naturlig försurning	
Giftfri miljö	
Skyddande ozonskikt	
Säker strålmiljö	
Ingen övergödning	x
Levande sjöar och vattendrag	x
Grundvatten av god kvalitet	
Hav i balans samt levande kust och skärgård	x
Myllrande våtmarker	x
Levande skogar	
Ett rikt odlingslandskap	x
Storslagen fjällmiljö	
God bebyggd miljö	x
Ett rikt växt- och djurliv	x

Vad var bäst med projektet?

Projektet har medfört att det skapats nya attraktiva och tillgängliga rekreationsområden. Redan nu har vi fått mycket positivt gensvar från allmänheten som nyttjar stråken flitigt. Vid Habo gård, där tillgänglighet är i fokus, är områdets utveckling mycket lyckad och kan användas på ett mycket positivt sätt av grupper som annars har svårt att komma ut i naturen.

Genom meandringsprojektet ökar vattenkvalitet i ån samt leder till ökad biologisk mångfald, genom attraktivare område för spec. våtmarksfåglar.

Projektet har gett oss stor erfarenhet om hur man kan arbeta för att skapa mer tillgänglig mark för rekreation och friluftsliv. De erfarenheter som har erhållits via projektet är viktiga. Det är inte helt lätt att övertyga markägare om att släppa mark för att allmänheten ska få tillgång till rekreation och friluftsliv. Bland annat är många markägare skeptiska till att släppa in allmänheten på sina marker med rädsla för skadegörelse på gröda och djur samt nedskräpning. Ett annat argument har varit att kommunerna inte tar ansvar för tätorternas dagvattenproblematik vilket då påverkar odlingsmarker med ökande översvämningsepisoder. Ytterligare ett argument till att markägare är negativa till vandringsstråken är störning av fältvilt/jakt.

Bilagor:

1. Konsekvensbeskrivning

2. Miljödom

Ovanstående uppgifter intygas.

Datum

Underskrift

namnförtydligande

För _____ kommun